

Rolnummer 6091
Arrest nr. 130/2015 van 24 september 2015

A R R E S T

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 745bis, § 1, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek, gesteld door de Franstalige Rechtbank van eerste aanleg te Brussel.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters J. Spreutels en A. Alen, en de rechters E. De Groot, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul, T. Giet en R. Leysen, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter J. Spreutels,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. *Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging*

Bij vonnis van 23 oktober 2014 in zake Liliane Adins tegen Stanislaw Sztobryn, waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 18 november 2014, heeft de Franstalige Rechtbank van eerste aanleg te Brussel de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 745*bis*, § 1, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek, de artikelen 10 en 11 van de Grondwet in zoverre het het deel van de van goederen gescheiden langstlevende echtgenoot beperkt tot rechten in vruchtgebruik ? ».

Memories en memories van antwoord zijn ingediend door :

- Liliane Adins, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. P. De Page, advocaat bij de balie te Brussel;

- Stanislaw Sztobryn, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. A.-P. André-Dumont, advocaat bij de balie te Brussel;

- de Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. S. Depré en Mr. E. de Lophem, advocaten bij de balie te Brussel.

Bij beschikking van 10 juni 2015 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers T. Giet en R. Leysen te hebben gehoord, beslist dat de zaak in staat van wijzen is, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 24 juni 2015 en de zaak in beraad zal worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, is de zaak op 24 juni 2015 in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil*

Het geschil plaatst, met betrekking tot de nalatenschap van M. Adins, L. Adins, achternicht van de overledene, tegenover S. Sztobryn, langstlevende echtgenoot onder het stelsel van scheiding van goederen. Onder de talrijke, door een genealogische studie aan het licht gebrachte, neven en achterneven van de overledene is de eiseres de enige die de nalatenschap van de overledene niet heeft verworpen; zij vordert de vereffening en de verdeling van de nalatenschap van de overledene, alsook een omzetting van het vruchtgebruik van de langstlevende echtgenoot.

S. Sztobryn is van mening dat de in het geding zijnde bepaling op erfrechtelijk gebied een verschil in behandeling doet ontstaan tussen echtgenoten die gehuwd zijn onder het stelsel van gemeenschap van goederen en diegenen die gehuwd zijn onder het stelsel van scheiding van goederen : in het eerste geval zullen de goederen die tijdens het samenleven zijn verworven - te dezen twee onroerende goederen - in het gemeenschappelijk vermogen vallen, terwijl in het tweede geval zij in onverdeeldheid zullen zijn; dat verschil in statuut heeft tot gevolg dat wanneer er geen afstammelingen zijn maar andere erfgerechtigden, het deel van de overledene aan de langstlevende echtgenoot zal worden toegewezen in volle eigendom indien het om een

gemeenschap van goederen ging, en alleen in vruchtgebruik in geval van scheiding van goederen. Bij ontstentenis van mogelijkheid om de termen « gemeenschappelijk vermogen » in die zin te interpreteren dat zij elke onverdeeldheid beogen die binnen het koppel zou hebben bestaan, heeft de verweerder verzocht een vraag te stellen aan het Hof, hetgeen de verwijzende rechter aanvaard heeft te doen door aan het Hof de hierboven weergegeven prejudiciële vraag te stellen.

III. *In rechte*

- A -

A.1.1. De eiseres voor de verwijzende rechter verzoekt het Hof de prejudiciële vraag ontkennend te beantwoorden.

Zij is van mening dat het Hof in zijn arrest nr. 28/2013 van 7 maart 2013 zich reeds heeft uitgesproken over het verschil tussen echtgenoten die gehuwd zijn onder het stelsel van gemeenschap van goederen en diegenen die gehuwd zijn onder het stelsel van scheiding van goederen, bij de vereffening en de verdeling van het huwelijksvermogensstelsel, en heeft besloten tot de ontstentenis van discriminatie, hetgeen te dezen kan worden overgenomen.

A.1.2. Er bestaat voor het overige klaarblijkelijk geen schending van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

Hoewel zij kunnen worden vergeleken met echtgenoten die gehuwd zijn onder het stelsel van gemeenschap van goederen, bevinden echtgenoten in het geval van een stelsel van scheiding van goederen zich echter in een verschillende situatie in zoverre zij de keuze hebben gemaakt om van het wettelijk stelsel af te wijken en hun vermogens gescheiden te handhaven, en die keuze brengt wettelijke gevolgen met zich mee die aan de echtgenoten zijn opgelegd. Het verschil in behandeling berust derhalve op een objectief criterium, namelijk de keuze van de echtgenoten voor een huwelijksvermogensstelsel met of zonder gemeenschappelijk vermogen.

Er bestaat een essentieel verschil tussen het gemeenschappelijk vermogen dat voortvloeit uit de gemeenschap van goederen, die een universele strekking heeft en die wordt gevormd door alle activa die tijdens het huwelijk worden verworven of gecreëerd, en het stelsel van scheiding van goederen, waarin die gemeenschappelijke boedel niet bestaat, en waar de onverdeeldheid punctueel is en het debat over de al dan niet gezamenlijke financiering van de verwerving van een goed niet uitsluit. Met de in het geding zijnde bepaling heeft de wetgever ten voordele van de langstlevende echtgenoot die gehuwd was onder het wettelijk stelsel, het genot van het gemeenschappelijk vermogen dat mede door zijn toedoen is ontstaan, erfrechtelijk willen verlengen, in tegenstelling met het statuut van onverdeelde goederen in het stelsel van scheiding van goederen.

Andere erfstellingen maken de overdracht van het deel van de onverdeelde goederen aan de langstlevende echtgenoot mogelijk, en in het bijzonder het testament of de contractuele erfstelling, of nog het bijzonder mechanisme van de aanwas, die niet mogelijk is voor gemeenschappelijke goederen; ten slotte kunnen echtgenoten in het stelsel van scheiding van goederen, overeenkomstig het beginsel van de wilsautonomie, vrij beslissen om tijdens het huwelijk hun huwelijksvermogensstelsel te wijzigen.

A.2.1. De Ministerraad is van mening dat de prejudiciële vraag ontkennend dient te worden beantwoord.

Hoewel uit de verwijzingsbeslissing blijkt dat de vergelijking betrekking heeft op de langstlevende echtgenoot die gehuwd was onder het stelsel van scheiding van goederen en diegene die gehuwd was onder het stelsel van gemeenschap van goederen, bevinden die categorieën van personen, hoewel vergelijkbaar, zich in een verschillende situatie.

A.2.2. Het bekritiseerde verschil in behandeling is immers het gevolg van het feit dat ten aanzien van echtgenoten in het stelsel van scheiding van goederen er geen gemeenschappelijk vermogen bestaat, in tegenstelling met echtgenoten die gehuwd zijn onder het stelsel van gemeenschap van goederen. Daarentegen is er op erfrechtelijk vlak geen onderscheid naar gelang van het huwelijksvermogensstelsel wanneer er

afstammelingen zijn - de langstlevende echtgenoot verkrijgt het vruchtgebruik van de goederen van de eerststervende - of wanneer er geen erfgerechtigde is - de langstlevende echtgenoot verkrijgt de volle eigendom van de goederen van de eerststervende.

Het in het geding zijnde verschil in behandeling wordt verantwoord door de keuze voor het stelsel van scheiding van goederen, en de aanvaarding van de juridische en vermogensrechtelijke gevolgen, met name op erfrechtelijk vlak, van die keuze; indien de overledene en haar echtgenoot dat hadden gewenst, hadden zij hun huwelijksvermogensstelsel kunnen wijzigen, of de overledene had bij testament ten gunste van haar echtgenoot kunnen beschikken.

A.3.1. De verweerder voor de verwijzende rechter verzoekt het Hof de gestelde vraag bevestigend te beantwoorden.

Hij herinnert eraan dat de in het geding zijnde bepaling in het Burgerlijk Wetboek is ingevoerd bij de wet van 14 mei 1981 tot wijziging van het erfrecht van de langstlevende echtgenoot. Terwijl de langstlevende echtgenoot vroeger slechts, geheel of gedeeltelijk, een vruchtgebruik ontving, zonder onderscheid naar gelang van het huwelijksvermogensstelsel, strekt die hervorming ertoe van de langstlevende echtgenoot een volwaardige erfgenaam te maken, waarbij een evenwicht wordt gezocht tussen de rechten van de langstlevende echtgenoot en die van de andere erfgerechtigden. In het beknopt verslag van de Kamer van Volksvertegenwoordigers is echter onderstreept dat het stelsel waarin is voorzien bij de in het geding zijnde bepaling een discriminatie deed ontstaan ten aanzien van echtgenoten in een stelsel van scheiding van goederen.

A.3.2. Aangezien de in het geding zijnde bepaling een zuivere kwestie van erfrecht betreft, dient de keuze voor een huwelijksvermogensstelsel zonder enige weerslag te blijven.

De redenering in het arrest nr. 28/2013 van 7 maart 2013 kan te dezen niet worden uitgebreid, aangezien de in het geding zijnde bepaling geen deel uitmaakt van de bepalingen van het primaire stelsel of van de secundaire stelsels van de huwelijksvermogensstelsels, maar als enig doel heeft te bepalen wat een echtgenoot verkrijgt uit de nalatenschap van de andere, waarbij een ander doel wordt nagestreefd dan het doel dat wordt nagestreefd via de organisatie van het huwelijksvermogensstelsel.

A.3.3. Het in het geding zijnde verschil in behandeling is niet verantwoord. Hoewel het gunstige lot van de echtgenoten die gehuwd zijn onder het stelsel van gemeenschap verantwoord is door de zorg om de rechten van diegene die heeft bijgedragen tot de totstandkoming van het gemeenschappelijk vermogen te verzoenen met de doelstelling van behoud van de goederen in de families, is die verantwoording immers ten volle toepasbaar op echtgenoten die gehuwd zijn onder het stelsel van scheiding van goederen : de echtgenoot heeft in geval van een stelsel van scheiding van goederen, als onverdeeld eigenaar, bijgedragen tot de totstandkoming van dat vermogen in onverdeeldheid, hetgeen wordt bevestigd door de subsidiaire onverdeeldheid waarop derden zich kunnen beroepen ten aanzien van roerende goederen; bovendien kunnen er, zoals bij gemeenschap van goederen, in onverdeeldheid gezinsgoederen bestaan die door een der echtgenoten werden verkregen.

Men kan daarenboven niet betogen dat alle echtgenoten die voor de gemeenschap van goederen hebben gekozen, een wil tot een grotere solidariteit ten aanzien van de langstlevende echtgenoot hebben uitgedrukt, aangezien zij, krachtens artikel 1451 van het Burgerlijk Wetboek, de mogelijkheid hebben om in een ongelijke verdeling van het gemeenschappelijk vermogen te voorzien, waarbij het gehele gemeenschappelijk vermogen aan de langstlevende echtgenoot wordt toegewezen.

A.4. De eiseres voor de verwijzende rechter antwoordt dat de nalatenschap van een gehuwde persoon pas kan worden vereffend na de vereffening van zijn huwelijksvermogensstelsel, hetgeen een wiskundig verband instelt tussen de nalatenschap van een persoon en zijn huwelijksvermogensstelsel, en aldus aantoonde dat het huwelijksvermogensstelsel noodzakelijkerwijs een weerslag heeft op de erfrechten van de langstlevende echtgenoot.

Het arrest van 7 maart 2013 van het Grondwettelijk Hof betrof de preferentiële toewijzing van een onroerend goed, die ook een mogelijkheid is in het wettelijk stelsel in geval van overlijden van een van de echtgenoten, en een erfstelling die, net zoals de in het geding zijnde bepaling, het gemeenschappelijk vermogen als algemeenheid van goederen die in de nalatenschap valt, beoogt.

Een stelsel van gemeenschap van goederen impliceert een nauwe betrokkenheid van de echtgenoten bij de geleidelijke totstandkoming van het gemeenschappelijk vermogen en verschilt van een financiële participatie in de aankoop van een goed in onverdeeldheid.

Ten slotte betreft het vermoeden van subsidiaire onverdeeldheid, waarnaar de verweerder voor de verwijzende rechter verwijst, alleen de roerende goederen en beperkt het zich ertoe een praktisch probleem op te lossen, zonder enige generieke onverdeeldheid in de scheiding van goederen te doen ontstaan, en is het dus geenszins vergelijkbaar met het wettelijk vermoeden van gemeenschap van goederen, dat de structurele regel is die aan de basis ligt van elk gemeenschapsstelsel. De clause van ongelijke toewijzing van het gemeenschappelijk vermogen waarin is voorzien in artikel 1451 van het Burgerlijk Wetboek, is evenmin vergelijkbaar met de in het geding zijnde bepaling : zij maakt het mogelijk een voordeel toe te kennen aan de langstlevende echtgenoot, door hem eventueel de volle eigendom van heel het gemeenschappelijk vermogen toe te wijzen, en heeft uitwerking in het stadium van de verdeling van het gemeenschappelijk vermogen, terwijl de in het geding zijnde bepaling de vereffening van de nalatenschap betreft.

A.5. De Ministerraad antwoordt dat hoewel het huwelijksvermogensrecht en het erfrecht twee opeenvolgende kwesties beogen, het door de verweerder voor de verwijzende rechter aangehaalde strikte onderscheid tussen die twee aangelegenheden onjuist is, zoals blijkt uit het in de in het geding zijnde bepaling gebruikte juridische begrip « gemeenschappelijk vermogen », dat in het algemeen niet de aanwinsten van een koppel kan beogen. Voor het overige herinnert hij eraan dat de scheiding van goederen een stelsel is dat de positieve keuze om af te wijken van het wettelijk stelsel van gemeenschap veronderstelt, en die keuze, die niet definitief is aangezien een verandering van huwelijksvermogensstelsel mogelijk is, valt onder de contractvrijheid.

A.6.1. De verweerder voor de verwijzende rechter antwoordt dat, in tegenstelling met hetgeen de eiseres voor de verwijzende rechter stelt, het Hof niet reeds heeft geantwoord op de gestelde prejudiciële vraag.

Wat de vergelijkbaarheid betreft, antwoordt hij dat de in het geding zijnde bepaling kunstmatig twee verschillende categorieën doet ontstaan, terwijl met betrekking tot het erfrecht er slechts een enkele categorie bestaat, die van de langstlevende echtgenoot, waarbij de keuze voor een huwelijksvermogensstelsel geen gevolg kan hebben voor de erfrechten van de langstlevende echtgenoot.

De verantwoording van de maatregel kan niet worden gegrond op het arrest nr. 28/2013 alleen, dat de vereffening en de verdeling van het huwelijksvermogensstelsel betrof, terwijl de thans voorliggende vraag de erfrechten van de langstlevende echtgenoot betreft; de Ministerraad geeft trouwens zelf toe dat in alle andere gevallen van erfopvolging dan die welke worden beoogd in de in het geding zijnde bepaling, er geen enkel onderscheid bestaat naar gelang van het huwelijksvermogensstelsel.

De verweerder voor de verwijzende rechter betwist eveneens de mogelijkheid om van huwelijksvermogensstelsel te veranderen : toen hij in 1976 met de overledene is gehuwd, bestond het bij de in het geding zijnde bepaling ingestelde verschil in behandeling nog niet; het is voor echtgenoten in het stelsel van scheiding van goederen daarenboven niet mogelijk om hun huwelijksvermogensstelsel zodanig aan te passen dat aan de langstlevende echtgenoot dezelfde rechten worden toegekend die zowel tijdens het leven van de echtgenoten als bij hun overlijden dezelfde gevolgen hebben als een stelsel van gemeenschap van goederen, waarbij de overgang van een stelsel van scheiding van goederen naar een stelsel van gemeenschap van goederen bovendien zonder gevolg blijft voor de kwalificatie van de verworven goederen, aangezien de goederen die werden verworven met scheiding van goederen in onverdeeldheid blijven; geen juristen zijnde, ten slotte, hebben hij en zijn echtgenote op geen enkel ogenblik overwogen om van huwelijksvermogensstelsel te veranderen, aangezien zij dachten geleidelijk bij te dragen tot de vorming van een vermogen dat zij gemeenschappelijk achtten, op dezelfde wijze als echtgenoten die gehuwd zijn onder het stelsel van gemeenschap van goederen.

Het in de memorie van antwoord van de eiseres voor de verwijzende rechter aangehaalde onderscheid tussen artikel 1451 van het Burgerlijk Wetboek en de in het geding zijnde bepaling bevestigt het feit dat de vereffening en de verdeling van het huwelijksvermogensstelsel een kwestie vormen die verschilt van de vereffening en de verdeling van de nalatenschap.

A.6.2. De verweerder voor de verwijzende rechter onderstreept ten slotte dat het mogelijk is de in het geding zijnde bepaling een interpretatie te geven die in overeenstemming is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, door het begrip « gemeenschappelijk vermogen » in die zin te interpreteren dat het het vermogen beoogt dat tijdens de duur van het huwelijk gezamenlijk, dat wil zeggen samen, is opgebouwd, met inbegrip van

de goederen in onverdeeldheid voor echtgenoten in het stelsel van de scheiding van goederen. Die interpretatie maakt het mogelijk dat alle langstlevende echtgenoten op identieke wijze worden behandeld, ongeacht wat hun huwelijksvermogensstelsel is geweest.

- B -

B.1.1. Artikel 745*bis*, § 1, van het Burgerlijk Wetboek, zoals ingevoegd bij artikel 8 van de wet van 14 mei 1981 tot wijziging van het erfrecht van de langstlevende echtgenoot, bepaalt :

« Wanneer de overledene afstammelingen, geadopteerde kinderen of afstammelingen van deze achterlaat, verkrijgt de langstlevende echtgenoot het vruchtgebruik van de gehele nalatenschap.

Wanneer de overledene andere erfgerechtigden achterlaat, verkrijgt de langstlevende echtgenoot de volle eigendom van het deel van de eerststervende in het gemeenschappelijk vermogen en het vruchtgebruik van diens eigen vermogen.

Wanneer de overledene geen erfgerechtigden achterlaat, verkrijgt de langstlevende echtgenoot de volle eigendom van de gehele nalatenschap ».

B.1.2. Die bepaling maakt deel uit van afdeling IV (« Erfopvolging van de langstlevende echtgenoot ») van hoofdstuk III (« Onderscheiden orden in de erfopvolging ») van titel I (« Erfenissen ») van boek III (« Op welke wijze eigendom verkregen wordt ») van het Burgerlijk Wetboek.

Die bepaling legt de erfrechten van de langstlevende echtgenoten vast, ongeacht hun huwelijksvermogensstelsel.

B.2.1. De prejudiciële vraag heeft betrekking op artikel 745*bis*, § 1, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek, dat de rechten van de langstlevende echtgenoot bepaalt wanneer de overledene andere erfgerechtigden achterlaat dan afstammelingen, geadopteerde kinderen of afstammelingen van dezen.

Aan het Hof wordt een vraag gesteld over de bestaanbaarheid van die bepaling met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre zij « het deel van de van goederen gescheiden langstlevende echtgenoot beperkt tot rechten in vruchtgebruik ».

B.2.2. Uit de motivering van de verwijzingsbeslissing blijkt dat in de prejudiciële vraag wordt verzocht de situatie van echtgenoten die gehuwd zijn onder een stelsel dat voorziet in een gemeenschap van goederen, wat hun erfrechten betreft, te vergelijken met die van echtgenoten die gehuwd zijn onder het stelsel van scheiding van goederen : aangezien in het eerste geval de goederen die tijdens het samenleven werden verworven, onder het « gemeenschappelijk vermogen » vallen, terwijl zij in het tweede geval in onverdeeldheid zijn, krijgt de langstlevende echtgenoot, wanneer er geen afstammelingen, geadopteerde kinderen of afstammelingen van dezen maar andere erfgerechtigden zijn, de volle eigendom toegewezen van het deel van de overledene in het gemeenschappelijk vermogen, maar kan hij slechts aanspraak maken op rechten in vruchtgebruik in geval van scheiding van goederen.

B.3. Het voor de verwijzende rechter hangende geschil, dat de nalatenschap betreft van een persoon die gehuwd was onder het stelsel van scheiding van goederen, plaatst haar langstlevende echtgenoot tegenover een achternicht die, in tegenstelling met de andere verre verwanten van de overledene, de nalatenschap niet heeft verworpen; de nalatenschap omvat onder meer twee onroerende goederen die door de overledene en haar echtgenoot tijdens hun huwelijk werden verworven.

B.4.1. De voormelde wet van 14 mei 1981, die de in het geding zijnde bepaling heeft ingevoegd, wou het wettelijke erfrecht van de langstlevende echtgenoot vergroten en meteen zijn plaats in de erforde verbeteren (*Parl. St.*, Senaat, 1973-1974, nr. 30, p. 7).

De keuze voor de toewijzing van de volle eigendom van het deel van de overledene in de gemeenschapsgoederen, wanneer de langstlevende echtgenoot tot de erfenis komt samen met andere erfgerechtigden dan afstammelingen, geadopteerde kinderen of afstammelingen van dezen, is verantwoord door het feit dat « in de gemeenschapsstelsels de mede-echtgenoot de goederen verwerft door eigen werk of door sparen, zodat in de eerste plaats het erfrecht aan hem toekomt, ten titel van medewerker » (*ibid.*, p. 10).

Wat de in het geding zijnde bepaling betreft, vermeldt de parlementaire voorbereiding :

« De langstlevende echtgenoot krijgt de volle eigendom van de gemeenschap en het vruchtgebruik op de persoonlijke goederen van de eerststervende » (*Parl. St.*, Kamer, 1974-1975, nr. 298/6, p. 3).

Eveneens is vermeld :

« Het tweede lid geeft de gang van zaken aan voor het geval dat de overledene geen afstammelingen achterlaat, maar ascendenten of verwanten in de zijlijn.

In dat geval verkrijgt de langstlevende echtgenoot het vruchtgebruik van de gehele nalatenschap (zoals in het eerste lid), vermeerderd met de blote eigendom van het gemeenschappelijk vermogen. Zo verkrijgt hij de volle eigendom van het gemeenschappelijk vermogen, waarvan hij uit eigen hoofde reeds een deel bezit, vermeerderd met het vruchtgebruik van het eigen vermogen van de erflater. Het geldt hier alleen het gemeenschappelijk vermogen en niet onverdeeldheden die uit verschillende oorzaken kunnen bestaan » (*Parl. St.*, Senaat, 1980-1981, nr. 600/2, p. 14).

B.4.2. Een gemeenschappelijk vermogen bestaat in het wettelijk stelsel, krachtens artikel 1398 van het Burgerlijk Wetboek, maar eveneens, gelet op artikel 1451 van het Burgerlijk Wetboek, in elk afwijkend stelsel dat een gemeenschappelijk vermogen omvat, zoals het stelsel van algehele gemeenschap.

Het stelsel van scheiding van goederen, geregeld bij de artikelen 1466 en volgende van het Burgerlijk Wetboek, sluit het bestaan van dat gemeenschappelijk vermogen uit.

B.4.3. In tegenstelling tot wat de verweerder voor de verwijzende rechter vraagt, kan het in de in het geding zijnde bepaling vermelde « gemeenschappelijk vermogen » niet in die zin worden geïnterpreteerd dat het het vermogen in onverdeeldheid beoogt van echtgenoten die gehuwd zijn onder het stelsel van scheiding van goederen.

Aangezien in een stelsel van scheiding van goederen de echtgenoten geen gemeenschappelijk vermogen hebben, is de langstlevende echtgenoot in dat geval immers in de onmogelijkheid om de volle eigendom van het deel van de eerststervende in een « gemeenschappelijk » vermogen te verkrijgen, en kan hij bijgevolg slechts rechten in vruchtgebruik ontvangen.

B.5.1. Dat verschil in behandeling berust op een objectief criterium, te weten de keuze van de echtgenoten voor een huwelijksstelsel met of zonder een gemeenschappelijk vermogen. Indien personen gehuwd onder een huwelijksstelsel met een gemeenschappelijk vermogen samen een onroerend goed verwerven, valt dat in het gemeenschappelijk vermogen.

Indien personen gehuwd onder een stelsel van scheiding van goederen samen een onroerend goed verwerven, worden zij onverdeeld eigenaar van dat goed. Op die onverdeeldheid zijn niet de regels betreffende het wettelijk huwelijksvermogensstelsel van toepassing, maar het gemeen recht inzake mede-eigendom.

B.5.2. De huwelijksgemeenschap vormt een vermogen dat is afgescheiden van de eigen vermogens van de echtgenoten. Daarentegen valt het aandeel in een onverdeelde eigendom in het eigen vermogen van elk van de echtgenoten, zodat zij, mits eerbiediging van het primaire huwelijksvermogensrecht, vrij over hun aandeel kunnen beschikken.

B.5.3. De huwelijksgemeenschap verschilt eveneens van de onverdeeldheid voor wat de mogelijkheid tot ontbinding ervan betreft. Terwijl een huwelijksgemeenschap, als doelgebonden vermogen, slechts kan worden ontbonden wanneer het huwelijk eindigt of wanneer de echtgenoten kiezen voor een ander stelsel, kan een onverdeelde eigenaar krachtens artikel 815 van het Burgerlijk Wetboek niet worden gedwongen om in onverdeeldheid te blijven, behoudens een overeenkomst die voor niet langer dan vijf jaren bindend kan zijn.

Artikel 1469, eerste lid, van het Burgerlijk Wetboek bepaalt dat onverminderd de bescherming van de gezinswoning en onder voorbehoud van de bepalingen van artikel 815, tweede lid, elk van de echtgenoten die gehuwd zijn onder het stelsel van scheiding van goederen te allen tijde verdeling kan vorderen van al hun onverdeelde goederen of een deel ervan.

B.5.4. Die verschillen volstaan echter niet om te besluiten dat de in het geding zijnde categorieën niet kunnen worden vergeleken.

In beide gevallen hebben de echtgenoten immers samen een onroerend goed verworven dat het vermogen dat tijdens het huwelijk door de echtgenoten is opgebouwd, doet toenemen.

Bovendien zijn de artikelen 745*bis* en volgende van het Burgerlijk Wetboek, die het erfrecht van de langstlevende echtgenoot bepalen, van toepassing ongeacht het door de echtgenoten gekozen huwelijksvermogensstelsel.

B.6. Het loutere feit dat een wetsbepaling een recht toekent of een verplichting oplegt aan echtgenoten gehuwd onder sommige huwelijksvermogensstelsels, maar niet aan echtgenoten gehuwd onder andere stelsels, houdt op zichzelf geen discriminatie in, aangezien het een gevolg is van het bestaan van verschillende huwelijksvermogensstelsels. Het Hof moet evenwel nagaan, rekening houdend met de doelstelling, de kenmerken en de gevolgen van het recht of de verplichting in kwestie, of de beperking ervan tot bepaalde huwelijksvermogensstelsels bestaanbaar is met het beginsel van gelijkheid en niet-discriminatie. Hierbij moet aan de wetgever evenwel een ruime appreciatiebevoegdheid worden toegekend, temeer daar de gehuwden steeds over het recht beschikken om, behoudens de dwingende toepassing van het primaire huwelijksvermogensrecht, in hun huwelijkscontract van de bestaande wettelijke stelsels af te wijken of te kiezen voor een stelsel waarin de wet niet voorziet.

B.7.1. Met het wettelijk huwelijksvermogensstelsel heeft de wetgever beoogd een evenwicht te bereiken tussen de solidariteit eigen aan het huwelijk, enerzijds, en de autonomie van beide gehuwden, die samenhangt met de door de wetgever beoogde doelstelling van de juridische ontvoogding van de vrouw, anderzijds.

De keuze voor een stelsel van scheiding van goederen houdt een door de wetgever toegelaten afwijking van dat evenwicht in, waarbij de echtgenoten kiezen voor een verminderde solidariteit en een verhoogde autonomie. Die keuze heeft als gevolg dat de vermogensrechtelijke gevolgen van het huwelijk tot een minimum worden beperkt.

B.7.2. De contractvrijheid is één van de meest fundamentele kenmerken van het secundaire huwelijksvermogensrecht. De echtgenoten die kiezen voor een stelsel van scheiding van goederen, wijken uit vrije wil af van het wettelijk huwelijksvermogensstelsel, zodat zij ook moeten worden geacht de gevolgen van die keuze te aanvaarden.

Die aanvaarding heeft evenzeer betrekking op het erfrecht van de langstlevende echtgenoot bij ontstentenis van gemeenschappelijk vermogen.

Het behoort tot de informatieplicht van de notaris om de echtgenoten die voor een huwelijkscontract van scheiding van goederen willen opteren, uitdrukkelijk op bepaalde risico's te wijzen, alsook op de gevolgen van die keuze voor hun erfrecht, inzonderheid wanneer zij een onroerend goed in onverdeeldheid verwerven.

B.8. Op de onverdeelde eigendom tussen echtgenoten is het gemeen recht van toepassing.

Wanneer echtgenoten die gehuwd zijn onder het stelsel van scheiding van goederen samen een onroerend goed verwerven en de onverdeelde eigenaar wensen te beschermen in geval van overlijden van een van de echtgenoten, staat het hun vrij om bij de aankoop te voorzien in een beding van aanwas in volle eigendom, dat de volle eigendom van het onverdeelde goed zou toewijzen aan de langstlevende mede-eigenaar; het staat hun eveneens vrij om, al dan niet wederkerig, bij testamentaire gift te voorzien in de toewijzing in volle eigendom van het deel van de overledene in de onverdeeldheid.

B.9. Gelet op de ruime beoordelingsbevoegdheid die hem te dezen moet worden toegekend, heeft de wetgever geen maatregel zonder redelijke verantwoording genomen door in de in het geding zijnde bepaling niet het onverdeelde vermogen te beogen van echtgenoten die gehuwd zijn onder het stelsel van scheiding van goederen.

B.10. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 745*bis*, § 1, tweede lid, van het Burgerlijk Wetboek schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet.

Aldus gewezen in het Frans en het Nederlands, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 24 september 2015.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

J. Spreutels